

5 JAAR ACTIE IN DE PSYCHIATRIE!

De laatste vijf jaar... (Main text on the left page, partially obscured by large red letters)

DE NIEUWSTE
DOORNIEMING

5 JAAR ACTIE IN DE PSYCHIATRIE!

De laatste vijf jaar... (Middle text on the left page)

DE NIEUWSTE
DOORNIEMING

De laatste vijf jaar... (Top text on the right page)

5 JAAR ACTIE IN DE PSYCHIATRIE!

De laatste vijf jaar... (Middle text on the right page)

5 JAAR ACTIE IN DE PSYCHIATRIE!

De laatste vijf jaar... (Bottom text on the right page)

5 JAAR ACTIE IN DE PSYCHIATRIE!

SOMS.. DAN KOMT HET JE DE STROT UIT..

Bijdragen van:

Henriette v.d.Wiel
Drager
Toop Schotel
Lien van Gessel
Anneke Leusink
Patient

An Haenen
Jan van Rijswijk
"XXX"

Medewerkers JAC de Bosch
B.W.Nagtegaal

Vrijwilligerscentrale Tilburg

Vrouwen bellen vrouwen

Jeanne

F.J.Winterwerp

Kallee

Carina v.d.Werf

J.A.M.de Kok

en van:

Gekkenbelangengroep

O.P.G.Padua

O.P.G.Wolfheze,

Klientenbond

KLAP (kollektief landelijke
aktiegroepen psychiatrie)

UITGAVE:

STICHTING DE "GEKKEN"KRANT
POSTBUS 3286 Amsterdam
postgiro 3058.334

gemeentegiro R11.111

TELEFOON: 020-792620,

van 20.30 tot 22.30 uur.

Losse nummers f 2,50

Abonnement f 15,00 minimaal

als U het kunt missen f 25,00 of meer;

we kunnen dan meer kranten in de
inrichting verspreiden.

Hans Kooijman

MEDEWERKERS:

Bert Bakker

Helmi Goudswaard

Martine Groen

Andries de Nooij

Anke Poortinga

Jaqueline van der Post

Flip Schrameijer

Frits Spangenberg

Herman Smitskamp

Gerard van der Zandt

LEES DIT EERST

Oproep aan alle aktiegroepen en ex-aktie-
groepen

Nonnetje

Iedereen die werkzaam is of was in de
strijd tegen de psychiatrie wordt uitge-
nodigd om 18 februari de landelijke dag
van de psychiatrie mee te maken in het
gebouw RASA, Pauwstraat 13 A, Utrecht,
van 11.00 tot 17.00 uur.

Grote zaagbek

Amsterdam,
14 februari

Beste lerers,

Dit maal is de krant
gewijd aan herinnering en overweging.
Het grootste gedeelte gaat over het
thema van de Landelijke Bijeenkomst
in Utrecht op 18 februari.
Er is nu al 5 jaar beweging, actie en
belangenstrijd in de psychiatrie. Het wordt
weer eens tijd om ons af te vragen
waar we eigenlijk mee bezig zijn:
heeft het allemaal wel zin?
Wat hebben we in de afgelopen tijd bereikt?
Moeten we wel doorgaan? Moet er mis-
shien op een heel andere manier
actie worden gevoerd? Wat zijn de vragen
waarmee alle aktievouders zich op de
18-de zullen bezig houden.
In de volgende negen pagina's krijgt u alvast
een voorproefje. Eerst een stuk van het
KLAP dat deze dag heeft georganiseerd. De
opiniegroep Wolfheze schrijft over haar ge-
schiedenis en uitgangspunten. Verder heeft
u de gedachten over dit thema van de
Gekkenbelangengroep, de redactie van deze
krant in - via korte interviews met een
aantal afdelingen - de Klientenbond. Ten-
slotte een primair: een stuk van het verhaal
waarmee de jongste loot aan de stam zich
handient. Dat is de nieuwe opiniegroep Padua.
We zijn benieuwd naar uw ideeën hierover.
Schrijf ze op. Of - nog beter - kom naar de
Landelijke Dag in Utrecht:
RASA, Pauwstraat 13A, van 11-uur tot 5.
Tot dins, de redactie.

Kommentaar van het KLAP (kollektief landelijke actiegroepen in de psychiatrie) bij het thema van de landelijke dag: Waarom vooruitzien en terugblikken op vijf jaar aktie?

maar één keer een directeur ontslagen omdat deze een wanbeleid voerde. Veel belangrijker is dat de kritiek op de psychiatrie niet heeft geleid tot het werken aan een werkelijk alternatief. Wel is het duidelijk dat hier en daar groepen werkers enthousiast aan het werk zijn, maar dat gaat nog lang niet ver genoeg. Het patroon dat een direktie oppermachtig is, dat patiënten met een etiket worden opgescheept en dat verplegers zich maar hebben te voegen in de aloude hiërarchie van hoofdverpleging, psycholoog, psychiater en direktie, dat is nog nergens echt doorbroken. Ook inrichtingen die goede ideeën willen uitvoeren stuiten telkens weer op behuizing, geld, personeelsgebrek en de wettelijke voorschriften waardoor onder meer de psychiater altijd verantwoordelijk blijft. Op de belangrijkste punten is alles bij het oude gebleven.

Soms lijkt dat anders. Er zijn haast geen inrichtingen meer die de Gekkenkrant of vertegenwoordigers van de Klientenbond openlijk durven tegenhouden. Elke zichzelf respekterende inrichting heeft ervoor gezorgd dat er een patientenraad kwam. De meeste inrichtingen hebben één modelafdeling opgericht met de zogenaamde 'betere' patiënten. Veel inrichtingen hebben zich een multidisciplinair team aangeschaft, dat maar voor een handjevol patiënten werkt en waarin de arts — als vanouds — de eindverantwoordelijkheid draagt. Er is veel verbeterd aan de kantines, telefooncellen zijn geplaatst en zo nu en dan krijgt een nieuwe patient zelfs wel eens een informatiefolder waar zijn rechten op staan. Op al die dingen wordt met trots gewezen: kijk maar hoe vooruitstrevend wij zijn.

Het is allemaal mooi meegenomen, maar het zijn niet de dingen waar het om gaat. Patiënten moeten het recht krijgen om hun eigen leven in te richten, en er is pas werkelijk iets bereikt wanneer elke patient kan eisen dat hij naar eigen inzicht aan zijn problemen kan werken. Wanneer een patient ontevreden is met zijn afdeling, zijn arts, zijn therapie of z'n inrichting, dan moet hij het recht hebben om andere therapieën, artsen, afdelingen en inrichtingen te zoeken. Het moet duidelijk worden dat inrichtingen uitsluitend bestaan terwille van de patiënten die er komen, en niet omgekeerd. Op die punten is in wezen nog helemaal niets veranderd. Het is tegen deze achtergrond begrijpelijk waarom een aantal mensen die aktievoeren in de psychiatrie teleurgesteld raakt. Toch moeten we ons afvragen hoe het komt dat we geen werkelijk succes hebben gehad. Als we dat weten kunnen we in de toekomst hopelijk meer bereiken. Dat moet een belangrijk onderwerp worden op de landelijke dag. Hoe komt het dat er zo weinig belangrijke dingen zijn verbeterd en dat er nog zoveel afschuwelijke dingen binnen de psychiatrie gewoon voortduren? We kunnen dan ook wat leren van akties die wel zijn geslaagd en groepen, die nog steeds aan de weg timmeren.

Misschien kunnen we hier alvast aangeven in welke richting onze ideeën gaan. In de afgelopen vijf jaar zijn er een heleboel actiegroepen geweest die het niet hebben gered. De groepen in Rozenburg, het W.A.-huis, St. Anna. Het socialistisch patientenkollektief in Utrecht en Rotterdam, de Deltaploeg, werkgroep Nederust, de St. Jorisgroep en nog een hele serie andere groepen die het goed leken te doen, maar die in een paar maanden tijd opeens bleken te zijn overleden. We zouden heel wat kunnen hebben aan ex-leden van die groepen die ons

vertellen hoe dat is gegaan en hoe dat te voorkomen zou zijn geweest. Vooral groepen leerlingen zijn enorm onder druk gezet en soms rechtstreeks ontslagen om hun activiteiten. Wat kunnen we daar gezamenlijk aan doen wanneer het weer voorkomt. Het is bekend dat veel verpleegkundigen weinig kritiek durven leveren uit angst dat hun het werk onmogelijk wordt gemaakt, of dat hun praktijkcijfers gedrukt worden.

Een ander punt is dat we er niet helemaal in zijn geslaagd om samen een sterke **beweging** te vormen. Organisatorisch (denk aan te gek om vast te zitten en de anti-shocktherapie) is er heel wat samengewerkt, maar we zijn er helaas niet in geslaagd om een **gezamenlijk doel** te formuleren. De aktiegroepen in de psychiatrie lijken nogal verbrokkeld. Belangrijk lijkt het verschil in opvattingen over de strategie: moet je radikaal te werk gaan, de zaak desnoods vastleggen, of moet je werken met redelijk overleg. Moet je van binnenuit werken of juist zorgen dat je op geen enkele manier ingekapseld kan worden? Moet je via of buiten het parlement werken? Misschien dat het ook daarmee te maken heeft dat we geen grotere vuist hebben kunnen maken. Tenslotte is opvallend dat het ons wel gelukt is om heel veel werkers, studenten en patienten kritieser te maken, maar dat we geen greep hebben kunnen krijgen op het psychiatrisch bolwerk. Door psychiaters wordt de anti-psychiatrie bijna genegeerd. Wanneer we niet worden genegeerd dan worden we stelselmatig afgeschilderd als doordrammers die eigenlijk nergens verstand van hebben. Verder hebben we ook weinig medestanders weten te maken onder degenen die op hoger nivo werken (psychologen, psychiaters, inspektie, beleidmakers). Kortom bij de machthebbers. Ook daarbij kunnen we ons afvragen hoe dat komt en wat we er in de toekomst aan kunnen doen. Wij denken dat het tijd is om de koppen bij elkaar te steken en ons af te vragen hoe we in de komende vijf jaar meer kunnen bereiken dan in de afgelopen vijf jaar.

Het thema voor de landelijke dag op 18 februari komt niet uit de lucht vallen. Veel actiegroepen verkeren in dezelfde stemming. De meeste zijn al enkele jaren bezig met allerlei uiteenlopende activiteiten. Het schijnt dat we de laatste tijd op een punt gekomen zijn dat we ons afvragen: wanneer gebeurt er nu eens **echt** iets? In het begin waren we vol goede moed. Het bleek tamelijk makkelijk om bij de pers en een aanzienlijk deel van het grote publiek begrip te wekken voor de omstandigheden waarin psychiatrische patienten moeten leven. Korte tijd later bleken ook allerlei gezagsdragers er niet langer omheen te kunnen. Direkties van inrichtingen gaven weleens toe dat het allemaal wel beter kon. Ze weten dat meestal aan gebrek aan geld, aan gebrek aan personeel en aan slechte behuizing. Ook bij sommige leden van de Tweede Kamer bleek belangstelling te zijn voor het achtergebleven gebied van de psychiatrie. Kortom, in die eerste tijd was

ieder vol goede moed. We waren ook overtuigd van ons gelijk. Was het immers niet duidelijk dat psychiatrische patienten rechteloos zijn? Is het niet mensonterend om in grote kale ruimten je dag door te moeten doorbrengen? Worden psychiatrische patienten soms serieus genomen wanneer ze klachten naar voren brengen? Zijn inrichtingen, in het algemeen soms geen plekken waar je geen stap verder komt met je eigen problemen? Op een enkele uitzondering na is dat de toestand van de psychiatrische inrichtingen in Nederland.

Dat is allemaal erkend. Dat hebben we inderdaad gezamenlijk bereikt. Maar het optimisme waarmee we dachten dat we zo al halverwege waren is niet gerechtvaardigd. De inspektie voor de geestelijke volksgezondheid is niet op grote schaal in aktie gekomen. Ambulante instellingen hebben nooit een inrichting geboycot ook al was het één van de aller-slechtsten van het land. Er is in al die tijd misschien

STRIJD IN WOLFHEZE

Het verpleegkundigen Kollektief, 'Opiniegroep Wolfheze' (O.P.G.) is 24 februari 1973 ontstaan vanuit onvrede over inhumane behandelingspraktijken, zoals strafshocks, koudwaterbaden en andere korrektiemaatregelen. In tweede instantie ontdekten we, dat het ziekenhuisbeleid voornamelijk eenzijdig bepaald werd door een kleine top. Democrativering werd en wordt nog steeds tegengehouden door weinigen met veel macht. Onder druk van de tijdgeest werd ook in Wolfheze in de afgelopen jaren een zekere mate van humanisering en schijn-demokratie waargenomen, echter zonder dat er aan het toegepaste mensbeeld c.q. behandelingsfilosofie iets veranderde. De eerste jaren hadden wij onze doelstelling als volgt geformuleerd:

- Het bewust en krities maken van de verpleegkundigen in het bijzonder op het gebied van de psychiatrie, om zo een verstarring in de werksituatie te voorkomen. Dit alles ten behoeve van de patienten.
- Het bevorderen van de geestelijke band van de leden onderling.

Wij willen deze doelstellingen verwezenlijken door het geven van informatie over andere werkwijzen en de daar achter liggende filosofieën om zo te komen tot bewustwording van de eigen werkzaamheden. Verder willen we ook zaken aan de orde stellen, die wij niet verantwoord vinden, eventueel met behulp van concrete 'akties'. Wij hopen met z'n allen te komen tot een krities bezien van de psychiatrie en tijdens dit proces tot alternatieven te komen. Het is niet aan de Opiniegroep om domweg alternatieven voor te schotelen; dat heeft geen zin, zolang de mensen, die er mee moeten werken, daartoe niet gemotiveerd zijn en zolang zij niet voortdurend hun werkwijze krities benaderen. D.m.v. bovenstaand proberen we binnen Wolfheze te komen tot een zo breed mogelijk georiënteerde begeleiding van de mens in psychiese nood. Vanaf het moment van ontstaan tot nu toe zijn wij als regel elke woensdagavond bijeengekomen. Vooral de eerste twee jaar heeft onze groep hard moeten vechten voor zijn bestaansrecht. Door een stroom van kritiek, lage praktijkcijfers, overplaatsingen en ontslagdreigementen heeft men geprobeerd de groep in zijn kiem te smoren. Binnen de gemeenschap van Wolfheze werd de Opiniegroep uitgemaakt voor: negatief, links, eenzijdig, ongenueanceerd en rot-zooitrappend. Als gevolg van dit alles stonden de eerste twee jaar voor ons bestaan voornamelijk in het teken van het uithuilen bij elkaar en het herkennen van gemeenschappelijke onmachtsgedoele, waardoor een besef van solidariteit groeide; iets, wat op zich al een belangrijke steun was om het in de benarde werksituatie vol te kunnen houden. Het onderlinge vertrouwen en de persoonlijke band is steeds het uitgangspunt en de basis van de Opiniegroep gebleven. Al spoedig kregen we contact met actieve organisaties in de psychiatrie op andere plaatsen in Nederland. Hierdoor kwamen we tot het inzicht dat het in ieder geval niet goed

is, je als groep te isoleren binnen het eigen ziekenhuis maar dat juist kontakten met groepen van buiten voor de zo broodnodige informatie en steun zorgden. Binnen het ziekenhuis 'Wolfheze' hebben wij ons in de afgelopen vijf jaar o.a. beziggehouden met:

- Het uitbrengen van ons opinieblad 'De Stimulus' waarin we informatie geven en kanttekeningen plaatsen bij het beleid dat in Wolfheze gevoerd wordt. Dit blad werd uitgegeven onder de lijfspreuk: 'Standvastigh moghe blijvhen ons hert in tegenspoedt'.
- Het uitbrengen van vlugschriften o.a. over actuele mistoestanden op het ziekenhuisterrein.
- Het doorlichten van paviljoensituaties.
- Het organiseren van lezingen en scholingsbijeenkomsten. In de afgelopen jaren hebben tal van bekende artsen, juristen en schrijfsters middels forumavonden bijgedragen tot bewustwording van zowel werkers als bewoners van het psychiatrisch ziekenhuis Wolfheze.
- Deelname door enkele leden aan leerlingenraad, ondernemingsraad en centrale ondernemingsraad. Hierdoor werd een mogelijkheid geschapen om naast het buitenparlementaire aktievoeren ook onze stem binnen officiële overlegorganen te kunnen laten horen.
- Het werven van vakbondsleden voor de ABVA. Wij kwamen tot het inzicht dat enerzijds het lid zijn van de vakbond je aktiewerk in een breder maatschappelijk perspectief plaatst en dat anderzijds het lidmaatschap van de vakbeweging je steunt in de zeer kwetsbare positie die je als werknemer hebt.
- Het tweemaal per jaar organiseren van een intern vormings en ontspanningsweekend voor Opiniegroepen.

Deze weekenden stonden meestal in het kader van een kritiese evaluatie van het afgelopen half jaar en een bezinning op onze doelstellingen. Tengevolge van de discussies die hierover ontstonden en de veranderde inzichten over onze uitgangspunten is begin 1976 de volgende basisvisie geformuleerd: "De Opiniegroep is van mening dat, wil een psychiatrisch ziekenhuis een therapeutiese gemeenschap worden, waarin mensen met levensmoeilijkheden begeleiding krijgen aan de volgende basisvoorwaarden moet worden voldaan: Spreiding van kennis: Het bewust en krities maken van de werkers in het belang van de bewoners. Spreiding van macht: Werkelijke inspraak en zeggenschap voor werkers en bewoners. Spreiding van verantwoordelijkheid: De oorzaak van 'geestesziekte' ligt niet alleen binnen de hulpvrager, maar heeft verbindingslijnen met zowel de direkte omgeving (familie) als met de verre omgeving (maatschappijstructuur). Vooral de laatste twee jaar is de Opiniegroep zich steeds meer naar buiten gaan richten, o.a. middels deelname aan de werkgroep Krankzinnigenwet, de hearing over de wet BOPZ en onlangs de hoorzitting van de commissie van Dijk. In 1974 werd door de Opinie-

groep, voor de eerste maal, de 'Dag van de Psychiatrie' uitgeroepen. Deze werd toen nog slechts binnen Wolfheze georganiseerd. Daarna hebben wij meegewerkt aan het tot stand komen van het KLAP (het Kollektief Landelijke Aktiegroepen in de Psychiatrie). Na vijf jaar aktie in de psychiatrie zijn we tot de bevinding gekomen dat een aktiegroep in de psychiatrie zich niet moet laten misleiden door schijnveranderingen, die nu op veel plaatsen in de psychiatrie in Nederland ingevoerd zijn, maar die in feite het bestaande machtsverschil tussen hulpvrager en hulpverlener laten voortbestaan, of nog erger: kamoufleren door een progressieve vlag, die de nog steeds traditionele lading dekt. Om een voorbeeld te noemen: Het instellen van patientenraden is op zich een goede zaak, maar zolang deze samengesteld of bijgewoond worden door direktie of andere stafleden, zijn zij een wassen neus en een doekje voor het bloeden. Een ander voorbeeld: De opkomst van de z.g. multidisciplinaire teams wordt verkondigd als een grote vooruitgang, maar in de praktijk blijkt dat nu teamleden zich vaak achter elkaar verschuilen ('Het team heeft beslist') en dat zowel bewoners als leerling-verpleegkundigen nauwelijks of geen echte inspraak in het teambeleid hebben. Verder zijn we tot het inzicht gekomen dat het aktievoeren in de psychiatrie een niet op zichzelf staand gebeuren is, maar dat veranderingen in de psychiatrie slechts kunnen plaatsvinden in samenhang met maatschappelijke en politieke ontwikkelingen, die de emancipatie van de mens, die in een onderdrukte positie verkeert, ten doel hebben. Tot slot volgt hier nu nog het strijdlid van de Opiniegroep, dat ons op meer-

dere moeilijke momenten een riem onder het hart heeft gestoken: (Het wordt gezongen op de wijs van: 'Komt vrienden in den zonde').

Komt vrienden in Wolfheze
vergadert u bijeen
de tijd is nu gekomen
wij zijn niet meer van steen
Kom, vorm met ons een hechte band
dan houden wij veel langer stand

Refrein:
de O.P.G. staat klaar
Voor ieder die hier wordt geknecht
en steeds wordt lam gelegd:
niet langer meer, niet langer meer.

Klienten in Wolfheze
Houdt moed wij staan paraat
gij zijt een mens'lijk wezen
al wordt dat hier gekraakt.
Wij nemen dat niet langer meer
verlangen naar een laatste keer.

Refrein ....

De sleutelbos als machtssymbool
patient is producent
van knijpers, lola, Enka-zeem
voor nog geen rooie cent.
Da's therapie wordt hier gezegd
zo mooi door Simon uitgelegd.

Refrein ....

De Gekkenbelangengroep.
Oude Gracht 371,
Utrecht, tel. 030-313824.

De Gekkenbelangengroep is een belangengroep voor psychiatrische en ex-psychiatrische patienten. Hij bestaat dan ook uit ex-patienten en anderen, die zich nauw betrokken voelen bij doelstellingen en activiteiten van de G.B.G. De G.B.G. vindt, dat de oorzaken van veel problemen van psychiatrische patienten ontstaan door een te groot wordende druk op het individu vanuit maatschappelijke situaties. De huidige psychiatrie verwerkt deze omstandigheden te weinig in de door haar aangeboden behandeling. De opgenomen patient zelf is nog steeds volkomen rechteloos, maar ook na het ontslag wordt de ex-patient er telkens weer met zijn neus bovenop gedrukt, dat hij tot een 'minderheids-groep' behoort: voorbeelden van moeilijkheden bij het verkrijgen van woonruimte, werk, onderwijs, uitkering, rijbewijs etc. zijn er te over. Vanaf de

oprichting in september '74 probeert de G.B.G. deze zaken aan de kaak te stellen en te veranderen. Sinds die tijd heeft de G.B.G. meegedaan aan verschillende akties (aktie rond de sluiting v.d. prof. Rümke Kliniek in Utrecht, aktie behoud Krisiscentrum Utrecht, Gekkenweek Utrecht, Alternatieve hearing), is ze onderdeel van de landelijke werkgroep Krankzinnigenwet geworden, heeft ze regelmatig overleg met het patientenparlement en de Wetswinkel van het Willem Arntsz Huis Utrecht en behandelt ze hulpvragen van (ex-)psychiatrische patienten. Op het ogenblik is de G.B.G. bezig aan een onderzoek naar tussenvoorzieningen (tussenhuizen) in samenwerking met Jac Amsterdam, omdat ze ook deze vorm van hulpverlening erg belangrijk vindt.

REDAKTIE HUILT

het begin

In 1973, het jaar waarin aan de voorbereiding van de Gekkenkrant werd gewerkt, borrelde er heel wat in de psychiatrie. Van aktiegroepen was prakties nog geen sprake. Kritiek op de psychiatrie was nog voornamelijk het werk van éénlingen. (Paull, Van Eijck, Fouraine). Veel kwam uit het buitenland, waar een aantal kritiese psychiaters was opgestaan. Ook de ervaringen van het Sozialistisch Patienten Kollektiv in Duitsland had hier en daar weerklank gevonden. Er was een patientenkollektief gevormd in Rotterdam en in Utrecht en het idee leefde bij kritiese artsen in de Bond voor Wetenschappelijke Arbeiders. De psychiater Sjef Teuns vormde min of meer de verbindende schakel. Rondom hem was een konflikt ontstaan bij het M.O.B. in Leiden, hetgeen het allereerste begin vormde van de Klientenbond. Begin van de jaren zeventig was er een film gemaakt in de therapeutiese gemeenschap 'Amsteland'. Daar werkten drie mensen aan mee die later bij de oprichting van de Gekkenkrant betrokken waren. Anderen kwamen via de B.W.A. uit de hoek van Release-Amsterdam. Dat was het begin geweest van de alternatieve hulpverlening in Nederland. Dit Release was het eerste dat zichzelf ophief omdat men van mening was dat hulpverlening alleen niet voldoende was: het werd een gevestigde instantie en er moest meer gewerkt worden aan grote maatschappelijke oplossingen.

Het idee om een krant te maken (net als in de V.S. en Frankrijk) leefde al bij verschillende groepjes. Eind '72 vond een aantal mensen elkaar, die het praten langzamerhand beu waren geworden. In de B.W.A. werd ons plan afgewezen — men vond het niet politiek genoeg. In die begintijd was dat het belangrijkste diskussiepunt. De twee patientenkollektieven — inmiddels opgeheven — vonden dat de strijd tegen het kapitalisme voorop moest staan. Wij waren het grotendeels eens met de kritiek op de maatschappij, maar niet met het idee dat een politiek bewuste 'voorhoede' dat aan patienten moest gaan uitdragen. Wij dachten dat het leven binnen de inrichtingen centraal moest staan. Wanneer men maar de kans had om via een krant met elkaar te kommuniseren, dan kwam dat politieke en maatschappelijke bewustzijn vanzelf wel. Ook de Klientenbond was het niet met onze opzet eens.

Zij vonden weer dat we veel te agressief waren. Men vond de eerste opzet ook te jeugdig en te speels. Daarop is die opzet ook veranderd. Sjef Teuns speelde een heel stimulerende rol — ook bij alle andere groepen — en schreef in de eerste krant een artikel over shocktherapie.

Dat wij als redaktie niet de taak hadden om onze ideeën uit te dragen hebben we heel lang volgehouden. We dachten dat mensen die waren opgenomen van elkaar zouden merken dat ze allemaal in hetzelfde schuitje zaten en dat dat vroeger of later tot akties van de patienten zelf zou leiden. We dachten in fasen: alle patienten in inrichtingen zouden merken dat ze werden onderdrukt, samen zouden ze trots zijn op zichzelf en zouden ze het idee dat ze 'ziek' waren bestrijden en vervolgens zouden ze zelf veranderingen doordrukken in de psychiatrie. De redaktie hoefde weinig anders te doen dan een blad ter beschikking te stellen. We zagen patienten als veel te afhankelijk van verpleging en artsen: ze konden beter steun zoeken bij elkaar. Het isolement moest worden doorbroken. Tussen patienten (binnen afdelingen, tussen afdelingen en tussen inrichtingen) moesten hechte banden ontstaan. Alle opgenomen patienten in Nederland, wat een fantastiese aktiegroep zou dat niet zijn, daar zou niemand en dus ook niet het medisch bolwerk tegenop kunnen!

'niet gek maar ziek'

Zelf waren wij niet (meer) opgenomen, dus onze rol was minder belangrijk. Inhoud van de krant: grotendeels brieven, en van onze kant feitelijke informatie over medicijnen, rechten en over ontwikkelingen die de goede kant op gingen. We besloten om ons te beperken tot een krant en zeker niet aan hulpverlening te gaan doen. Dat laatste is waarschijnlijk de reden dat we nu nog bestaan. De reakties op die eerste nummers waren overstelpend. De pers liep ermee weg. De abonnee's stroomden toe. Van alle kanten werden we als 'sprekers' uitgenodigd. We kregen links en rechts enorme giften. In de meeste inrichtingen hadden we mensen gevonden

den die het blad ondergronds wilden verspreiden. Direkties verboden het blad vaak, en dat deed ons groot plezier. Verplegers voelden zich in meerderheid aangevallen: ze trokken zich alle kritiek persoonlijk aan. Maar een handje vol verplegers steunden de krant enorm en vonden dat deze zich ook op hen moest richten. Wij hadden gekozen voor de patienten en uitsluitend de patienten, we waren bang dat de krant langzamerhand zou afglijden naar de problemen van verplegers, die volgens ons andere belangen hadden. De brieven van patienten waren een beetje anders dan we hadden verwacht. Er kwam gelukkig een stroom van klachten los, dat wel. Maar we hadden meer gehoopt op brieven die begonnen zoals deze (krant 2): "Ben al twintig jaar gek en hoop het te blijven". Wij hadden 'gek' bedoeld als **geuzennaam**, het banier waaronder de patienten samen ten strijde zouden trekken tegen hun diagnoses, hun medicijnen en de artsen die zogenaamd weten wat goed voor hen is. Enkelen vatten het zo op, maar vanaf het begin viel het woord 'gek' vaak in verkeerde aarde. Tot op vandaag voelen patienten zich beledigd: "ik ben niet gek, ik ben ziek". Een ander punt van kritiek is konstant geweest dat we verhalen van patienten ongecontroleerd plaatsten. Ons standpunt was: Objektieve waarheid bestaat niet; er is alleen de waarheid van de psychiater (vanuit zijn belangen) en de waarheid van patienten (vanuit de hunne). Het is niet onze taak om dat te controleren: laat de mensen dat zelf maar doen. Toch hebben wij ons vaak afgevraagd of we mensen wel voldoende serieus namen wanneer we ze lieten raaskallen en in alles met ze mee gingen. We kregen ook kritiek van werkers die zichzelf progressief vonden. Maar wij vonden dat niet: wie echt progressief is, voelt zich niet aangevallen omdat hij zich meer met de patienten dan met de tegenpartij verbonden voelt.

ongeduld:aktie!

Maar onze grootste zorg was: leidt al dit gekanker nu tot een nieuw zelfbewustzijn? Hoelang zal deze fase duren en wanneer gaat men zich meer tot elkaar richten? Wij hebben het maar afgewacht, hoewel we vaak hebben gediskussieerd of we niet een beetje richting aan dat proces moesten geven. We waren al vroeg gewaarschuwd door het Patienten Kollektief Utrecht: "Wanneer jullie uit dit stadium van de persoonlijke beleving willen komen naar een kollektief ideaal dan zullen jullie dat zelf moeten beginnen. Wanneer jullie de anti-psychiatrie aan maatschappij-kritiek willen verbinden dan zullen jullie onvermijdelijk een grote groep lezers verliezen. Wanneer jullie dat te laat doen, dan laat je de mensen in de steek die wel maatschappij-kritisch zijn geworden door hun ervaringen in de psychiatrie". Die waarschuwing staat nog recht overeind. In een periode van twijfel over deze dingen besloten we om onze lezers om raad te vragen. In oktober '75 hielden we een grote manifestatie. Er kwam uit: in ieder geval doorgaan. Verander de naam van Gekkenkrant in "Gekken"krant en laat meer van jullie eigen mening horen. Het werd daar opnieuw duidelijk hoe ontzettend veel de Gekkenkrant bij het publiek en groepen hulpverleners had losgemaakt. Dat kon wel een steun zijn, maar was naar ons idee niet de beste manier om werkelijk iets te veranderen. Dat kon alleen via de patienten zelf — en dat was **niet** op gang gekomen. De ontwikkeling

van "ik zieke patient" naar "wij uitstekende gekken" was niet begonnen. Wel meenden we af en toe tekenen te zien. Vooral toen de eerste patientenraden werden opgericht voelden we ons uitgelaten. Maar wat we gevreesd hadden gebeurde: steeds meer hulpverleners gingen zich ermee bemoeien; het werd veel te ordelijk, men ging gewichtig vergaderingetje zitten spelen en inrichtingsdirekties gingen de landelijke bijeenkomsten als paradepaardje gebruiken. Kortom: de ontluikende patientenbeweging werd 'ingepakt' en onschadelijk gemaakt. Een woedende reaktie op de NASA van de patientenraad Coudewater was voor ons het dieptepunt. Het geduld om ons afzijdig te houden en alleen de patientenbeweging te stimuleren brachten we vaak niet op. We gingen ook zelf aktie voeren: "Te gek om vast te zitten", het aanpakken van het St. Joris Gasthuis in Delft, van het Deltaziekenhuis in Rotterdam en de NASA. Het was voor ons ook een manier om de teleurstelling in de patientenbeweging te bestrijden. We hebben vaak overwogen om ons er full-time in te storten. Om niet eens per jaar enkele inrichtingen te bezoeken, maar elke week. Om niet aan de kant te blijven staan, maar in de psychiatrie te gaan werken.

malaise

We weten nog steeds niet zeker of onze analyse verkeerd is geweest of dat we te snel resultaat willen zien. In ieder geval heeft dat binnen de redaktie tot een chroniese malaisestemming geleid. We hadden bijna allemaal een periode in ons leven meegemaakt dat we bijna of helemaal knettergek waren. Voor vier redaktieleden had dat opname betekend en voor de rest langdurig ambulante therapie. De redaktie was een hechte groep waarin nieuwkomers het moeilijk kregen. Wij hebben in die jaren veel steun aan elkaar gehad, maar daarvoor hebben we ook wat afstand kunnen nemen van onze eigen 'gekte'. Dat de door ons gehoopte patientenbeweging niet (snel genoeg) opkwam en dat we zelf meer tot ontplooiing kwamen, leidde ertoe dat we ons minder verbonden gingen voelen met de grote groep patienten in inrichtingen. Doordat de krant nog steeds grotendeels door opgenomen patienten werd gevuld, raakten we zelfs ook enigszins vervreemd van de Gekkenkrant. Alles te samen begonnen we daarom te denken aan manieren om de Gekkenkrant te veranderen.

nieuwe aanpak?

Kort geleden besloten we dat het tijd werd om de grote lijn die we altijd waren blijven volgen, enigszins los te laten. Het oude enthousiasme moest terugkomen. Het moet meer gaan om problemen waarbij we ons persoonlijk betrokken voelen. We moeten de vrijheid nemen om naar eigen inzicht in de brieven te gaan selekteren. Het betekent ook dat tenslotte toch de stap naar de maatschappij-kritiek wordt gezet en dat we ons niet meer uitsluitend richten op patienten die zijn opgenomen. Zie bijvoorbeeld het vrouwennummer. We moeten ons richten op iedereen die voor werkelijke verandering in de psychiatrie wil strijden. We moeten meer zelf aktie gaan voeren. Die dingen denken we de laatste tijd. Volkomen overtuigd dat we op de goede weg zijn, zijn we nooit geweest en zijn we ook nu niet. We zullen van de toekomst en van U, beste lezer, moeten leren. ●

MEER DAN 1500 LEDEN 12 AFDELINGEN WERKGROEPEN 1 BULLETIN

DE CLIENTENBOND is gegroeid tot een heuse organisatie, met een groot aantal leden (meer dan 1500), in een twee maandelijks bulletin, 12 plaatselijke afdelingen, werkgroepen en projectgroepen, die zich met klachtenregistratie en de krankzinnigenwet bezig houden. (U kunt nu lid worden door de telefoon te pakken en 070-686114 te draaien).

Wat vindt de cliëntenbond van de afgelopen vijf jaar? Bij het ter perse gaan van dit nummer was het intern beraad van de cliëntenbond nog niet op gang gekomen. Telefonies hebben we bij enkele leden wat reacties gepeild. Het betreft hier dus geen officieel cliëntenbond standpunt. We hopen dat onderstaande weerslag van deze gesprekken door meer cliëntenbond leden wordt gedeeld. Op 18 februari in Gebouw Rasa in Utrecht discussieren we verder over deze zaken.

Redactie.

Wat vinden jullie, is er wat veranderd op het terrein van de rechten van de patient in deze afgelopen vijf jaar van actievoeren.

— In de feitelijke situatie niets. De patienten zijn nog steeds rechteloos. Maar iedereen weet dat nu tenminste. Iedereen weet dat er misstanden zijn. De melkboer bij mij op de hoek die weet dat nu ook. Wat de publiciteit betreft hebben we enorm veel bereikt. In het begin, vijf jaar geleden, keek iedereen je aan alsof je gek was wanneer je over 'mistoestanden in de psychiatrie' begon. Nu is dat gewoonweg bewezen. Commissies reppen ervan. Het is erkend. Maar de wetgeving ... tja ...

— Mijn indruk is dat tegenwoordig een IBS (In bewaaringstelling) niet zo gauw meer uitgeschreven wordt. Tegenwoordig wordt de patient sneller 'gehoord'. Formeel echter hebben we niets bereikt. Je blijft afhankelijk van degenen, die beslissen, ook al kun je nu zelf een toelichting geven.

— Hier in Leiden kunnen we nu, doordat de cliëntenbond er is (en wij knokken voor die rechten) druk uitoefenen op directies en verbeteringen afdelingen. Bijvoorbeeld door er op aan te dringen dat er een patiëntenraad komt.

Laatst hebben we voorkomen dat iemand een machtiging aangesmeerd zou worden. Dan zitten we er boven op. We geven voorlichting en zorgen dat er een advocaat is. Het feit dat de cliëntenbond bestaat betekent meer rechtszekerheid voor de patienten. Natuurlijk moet die rechtspositie formeel in een wet geregeld worden.

Hoe denken jullie over al die vernieuwingen: Model-afdelingen, multi-disciplinaire teams en agogische begeleiding etc....

— Kijk het gaat over gevoelens en al deze praat- en babbelen lichamen praten over jou en je gevoelens; dat blijft problematiek. Zelfs al zou je als patient evenredige vertegenwoordigers en inspraak krijgen. Je zit tegenover machthebbers, dat blijft bij deze vernieuwingen ook zo. Geef me dan maar een vent die de baas is dan weet ik waartegen ik moet vechten.

— Al dit soort vernieuwingen zijn belangrijk, maar feitelijk biedt het helemaal niets. Het gaat om de verbetering van de rechtspositie, vooral om je rechten en plichten tijdens je opname. Die vernieuwingen zijn, denk ik, goedbedoeld maar behoefte blijft er aan die wezenlijke maatregelen.

— Er zijn mensen die inderdaad tegen je zeggen "waarom maak je je toch zo druk, het gaat toch goed in de psychiatrie". Ik denk dat ze dan die vernieuwingen bedoelen. Wij binnen de cliëntenbond zullen daarop blijven hameren dat er nog steeds mistoestanden zijn.

Wat vinden jullie van de patientenraden, die hebben zich in de afgelopen vijf jaar nog niet zo met aktie bezig gehouden.

— Allereerst dient gezegd te worden dat de patientenraden overleg-organisaties zijn en geen strijdorganen zoals jullie van de "gekken"krant graag gewild zouden hebben. Het zijn 'kontakt mogelijkheden'. De mogelijkheid wordt geopend voor patienten om met andere patienten te praten. Over problemen die hen aan gaan. Als je nu in een patientenraad zit heb je ook de mogelijkheid om op de landelijke patientenraden bijeenkomsten met mensen uit andere inrichtingen te praten. Dat is volsterkt uniek. Dat is een winstpunt, weliswaar geen actie maar je bent gesprekspartner geworden.

— Goed er zijn patientenraden die goed functioneren en er zijn patientenraden die louter een zoethoudertje van de directie zijn. In het laatste geval betekent dat een visitekaartje tegenover de buitenwereld.

Wat er in de patientenraad gebeurt is heel belangrijk. Met elkaar praten over allerlei onderwerpen. Het kan je ook heel goed voorbereiden op ontslag.

— Voor ons, hier in Leiden is een patientenraad erg belangrijk. Het betekent dat we rechtstreeks zonder inmenging van de directie met de patienten in kontakt kunnen komen. Dat is een enorm winstpunt. Vijf jaar geleden was dat ondenkbaar. Nu overleggen we met patientenraden over bezoekersdiensten enz....

Wat is de cliëntenbond gelukt in de afgelopen vijf jaar en wat is er mislukt?

— We hebben nu een tweemaandelijks verschijnend bulletin. We voeren nog steeds actie tegen de BOPZ. We zetten de commissie Van Dijk op zijn nummer. We hebben nu solide zelfstandige afdelingen. Dat hebben we toch allemaal maar opgebouwd. Natuurlijk wil je meer doen. Zelf minder moeilijkheden hebben, anderen gelukkiger maken. In die vijf jaar ging het maar niet zo maar van een leien dakje.

— We mogen ons natuurlijk niet op de borst slaan maar er is veel bereikt. De bond is slagvaardig en laat ruimte aan ieder lid om zichzelf te zijn.

— De situatie van de Geestelijke Gezondheidszorg hier in Rotterdam is belabberd. Mijn ideaal is dat er hier eens een crisis-interventie centrum komt met ambulante therapie mogelijkheden. Nu is er helemaal niets. De cliëntenbond zou daar een bijdrage in moeten hebben.

— De mensen hebben in het begin misschien wel wat om de bond moeten lachen maar dat is ze in de loop der jaren mooi vergaan. Het begint door te dringen dat wij bezig zijn macht op te bouwen. De laatste jaren worden we ook heel wat netter tegemoet getreden.

— We zouden de inspectie meer achterna moeten zitten, zoals ze nu in Amsterdam proberen. Er wordt nog steeds te veel verdoezeld. Die inspecteurs laten al die mistoestanden zomaar toe terwijl het hun taak is om er iets aan te doen.

— Een moeilijk punt is het volgende: door al die overlegsituaties waar we in terecht komen, hebben we mensen nodig die hun zegje goed kunnen doen. In het beraad met directies bijvoorbeeld moet je goed beslagen ten ijs komen. Dat vraagt nogal veel van onze leden. Niet iedereen kan dat en wil dat. Het vergt veel.

— In vijf jaar hebben we de bond opgebouwd, ondanks allerlei strubbelingen. Nu vormen we een zelfstandige opererende gezellige ploeg. Voor sommigen van ons is de bond een levenswerk geworden. Doordouwers die elkaar aardig vonden en die er alles voor gedaan hebben conflicten te boven te komen.

Nu is er een kader opgebouwd waar andere patienten lid van kunnen worden. De mensen kunnen nu aan de slag in de plaatselijke afdelingen en bij bezoekersdiensten en bij werkgroepen. Het is ook niet niks. In die vijf jaar hebben we actie gevoerd, maar het was toch ook gezellig. Denk maar eens aan de stille tocht tijdens de actie "Te gek om vast te zitten" in 1975. Allemaal patienten demonstreerden in Den Haag op het Binnenhof tegen deze krankzinnige wet. Toen heerste broederschap, met elkaar hebben we toen meer eigenwaarde opgebouwd.

— We moeten gewoon doorgaan met wat we doen. Misschien moeten we wat meer aandacht besteden aan de ambulante sector. Maar het gaat er steeds om de mensen meer te bemoeiden. Natuurlijk ook mistoestanden aanwijzen en dus blijven strijden voor een betere wetgeving. Voor de komende vijf jaar dus werk genoeg voor de bond

Opiniegroep

Padua

Waarom een opiniegroep?

De opiniegroep wil een platform zijn, dat uitgaat van een aantal gemeenschappelijke uitgangspunten. De opiniegroep is geen belangenorganisatie; zij wil zich niet met specifieke individuele problemen bezig houden (zoals bv. de behandeling van een patient, een mutatie van een leerling) hoewel zij deze wel als aangrijpingspunt kan gebruiken om het beleid in het algemeen ter discussie kan stellen. Iedereen kan zich in principe in de opiniegroep organiseren, zowel patient, leerling, verpleegkundige, psychiater, buitenstaanders die zich op een of andere manier hierbij betrokken voelen enz. Men moet zich wel achter onderstaande ideeën kunnen scharen en hieraan trachten in de praktijk naar te werken.

Uitgangspunten van de opiniegroep

In onze huidige maatschappij is het produceren eerder gericht op het maken van winst dan op het vervullen van noodzakelijke menselijke behoeften. Hierdoor wordt een consumptie- en prestatiedrang aangewakkerd die tot gevolg heeft dat mensen in hoge mate vervreemden van elkaar. Er worden door de machthebbers van dit systeem eisen aan mensen gesteld. Wanneer men niet aan deze eisen kan of wil voldoen wordt het 'afwijkend' gedrag gesanktionneerd door middel van uitstoting. Uitgestotenen zijn zwakzinnigen, bejaarden, delinkwente kinderen, psychiatrische patienten. Door dit 'afwijkend' gedrag het etiket op te plakken als 'ziekte' wordt het een motivatie om mensen op te sluiten, af te zonderen in inrichtingen, hen te verwijzen naar een psychiater of psycholoog. Wij gaan er vanuit dat psychische problemen vooral veroorzaakt worden door de wijze waarop onze maatschappij gestructureerd is en dat het herleiden van deze problemen tot het individu en zijn directe omgeving de werkelijke oorzaken verdoezeld.

Doelstelling Opiniegroep

Vanuit bovenstaande uitgangspunten stellen wij ons ten doel het krities volgen van de ontwikkelingen in de Geestelijke Gezondheidszorg in het algemeen en in het bijzonder die van Huize Padua. Dit houdt in:

Het volgen van:

- het overheidsbeleid. (bezuinigingen, decentralisatiebeleid, BOPZ, AWBZ enz.)
- stromingen binnen de psychiatrie.
- oppositiebewegingen binnen de Geestelijke Gezondheidszorg/de vakbeweging, en het onderhouden van contacten met hen.

Voor Padua betekent dit:

- het krities volgen van het demokratiseringsproject.
- het krities volgen van de behandeling.

Het krities volgen van het demokratiseringsproject in Padua

Wij zijn van mening dat beleidsbepaling dient te geschieden door alle betrokkenen, zowel bewoners en medewerkers in de vorm van een grote vergadering van het hele instituut. Directie en Stichtingsbestuur moeten ondergeschikt zijn aan die grote vergadering. De Paduaraad moet de functie krijgen van een commissie die de grote vergadering voorbereidt, en alle lopende zaken afhandelt. Kortom, wij pleiten voor volledige medezeggenschap van alle medewerkers en bewoners in de vorm van een algemene vergadering als hoogste beslissingsorgaan. Iedereen heeft volgens het 1 man-1 stem-principe inspraak. Op de verschillende nivo's moet een raad komen die de plenaire vergaderingen voorbereidt.

Deze raad moet worden ingesteld door de algemene vergadering en moet ook verantwoording van haar activiteiten aan deze afleggen. Niemand mag binnen deze structuur een vetorecht hebben. Voorwaarde voor het goed kunnen laten functioneren van deze structuur is openbaarheid van alle vormen van overleg, beleidsstukken enz.

Het krities volgen van de behandeling op Padua

Volgens ons moet behandeling veel meer gericht zijn op de volgende punten:

- doorbreken van het idee dat bepaalde (psychische) problemen individuele aangelegenheden zijn.
- inzicht krijgen dat de omstandigheden waaronder je als hulpvrager leeft op zijn minst invloed hebben op de problematiek.
- bepaalde voorzieningen niet meer zien als een gunst, maar als een recht dat men kan opeisen.
- een minder afhankelijke opstelling ontwikkelen ten aanzien van onderdrukkende normen, personen en instanties.
- minder zenuwachtig zijn bij contacten met officiële instanties; je als hulpvrager niet zo gauw af laten schepen.
- minder jezelf de schuld te geven van het feit, dat je als hulpvrager op een bepaald moment de hulp van anderen nodig hebt om uit de problemen te komen.
- initiatieven nemen, samen met personen die in dezelfde omstandigheden verkeren om verandering te bewerkstelligen.
- meer op eigen vermogen en op dat van gelijkgesitueerden vertrouwen bij het oplossen van problemen en minder blind vertrouwen hebben in het oordeel van 'deskundigen' of autoriteiten.
- proberen op een democratische en gelijkwaardige basis om te gaan met lotgenoten.
- de verschillende krachten die voor lotsverbetering vechten proberen te bundelen in een solidaire en kollektieve groep.

Volgens ons zijn maatschappelijke veranderingen noodzakelijk om tot werkelijk oplossing van psychische problemen te komen.

* Op de dag van de psychiatrie wordt de OPG Padua opgericht. De Gekkenkrant heeft hun eerste stencil ingekort en bewerkt tot dit stuk.

WEDSTRIJD: gekken schrijven als de beste!

In het vorige nummer van de "Gekken"-krant hebben we een wedstrijd aangekondigd onder het motto: "Gekken schrijven als de beste".

U werd in de gelegenheid gesteld twee verhalen af te maken. In het ene verhaal, "Christmas in your second life", vervoerde een jonge psychiater zijn gezin in zijn nieuwe R 4, "akkuraat en nauwelijks zijwindgevoelig", naar zijn boerderijtje in Friesland. Zijn vrouw had de haas alvast in een pan gestopt met wat wijn en groente. Die haas, evenals twee kinderen, bevindt zich in het autootje. Het echtpaar verwacht met de Kerstdagen gasten: Ies en Pim.

Het andere verhaal "Merg en Been" speelt zich af op drie hoog achter in de grote stad, in het bouwvallige huurhok van Jan. Jan heeft net een dametje van het Leger des Heils weggescholden, hoewel deze dame hem met de beste bedoelingen had opgezocht. In haar pogingen om met Jan in contact te komen had ze de hulp van de Heer ingeroepen. Het baatte niet. Uiteindelijk is ze maar weggegaan. Jan bleef alleen achter in zijn hok. Hij had voor de Kerstdagen geen olie voor de kachel, geen eten en drank voor hemzelf ingeslagen. Grimmig stelde Jan vast, "ze laten je wegrotten in je hok, niemand steekt een poot voor je uit ...."

Door de vele inzendingen die wij mochten ontvangen waren we danig ontroerd. Inderdaad, dit is schrijfkunst. Welk een fantasie! Fantastisch! Wij maken geen enkele onderscheiding: U krijgt allen de eerste prijs: PUBLIKATIE IN ONS MAFFE PERIODIEK. Allemaal.

Van de zes winnende inzenders drukken we nu de eerste twee verhalen af. Het verhaal van J.A.M. de Kok, die terecht de titel "Merg en Been" veranderde in "Zwerftocht". In dit verhaal maakt Jan een boeiende reis door sombere steden, door Jan's eigen interessante gedachtenwereld, door de Hof van Eeden, langs oceanen en het Friese landschap. Met name de laatste zin in het verhaal is verrassend. "Hij aanvaardt dapper de terugtocht door het donkere land", maar hij laat het autootje staan!

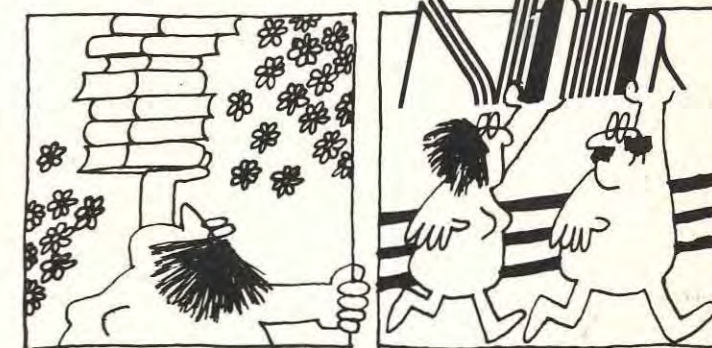
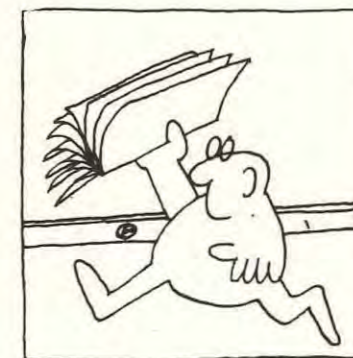
Carina v.d. Werf Balkema heeft zich over beide verhalen gebogen.

In het eerste verhaal, "Christmas in your second life", dat we hier publiceren, gaat ze vooral verder wat Moeder door moet maken tijdens de feestdagen. Het huwelijk van Ies en Pim lijkt enigszins ontspoord. Carina laat op briljante wijze de dokter tussenbeide komen, geen pillen, geen paniek, maar een boek. Weer eens iets heel anders.

De verrassing bij dit verhaal is, dat de Kerst helemaal niet zo gezellig afloopt. Het gezin vertrekt de volgende dag van die rot boerderij. Prima! Goed zo!

De verhalen van Socco, Tineke en Margriet en het tweede verhaal van Carina plaatsen we de volgende keer. Bedankt, lieve Gekken!

Redactie

Christmas in your second life

Op de boerderij

Als ze de hoek om zijn, zegt moeder: "Is het gas wel uit?", want ondanks dat haar man een zieledeskundige is, is moeder op dit gebied achter gebleven, zij is maar een gewone vrouw gebleven. Vader maakt er natuurlijk geen drukte over, en zegt: "We rijden even terug, dan bekijk je het maar even". Voor de 2e keer op weg dus. Moeder is stil, want ze is moe, al die spullen inpakken en de kinderen, die ook al niet meewerkten en die haas in die marinade, ze had eigenlijk liever thuis gebleven. Maar vader heeft het nodig om er eens tussenuit te zijn, na al dat gezeur van zijn cliënten. Je zou er zelf gek van worden, en dat moet voorkomen worden. Na 1½ uur rijden doemt het knusse boerderijtje op. Het regent pijpestelen en binnen is het koud, maar pa steekt de gaskachel aan, zodat na een paar uur het ergste vocht weg is. Moeder pakt de haas en verdere spullen uit.

Ies en Pim zullen vanavond komen. Pa stelt nog even een wandeling voor, maar dat gaat niet, het weer is te slecht.

Eindelijk zijn daar Ies en Pim met de kinderen. Ze hebben een kunstboompje bij zich, samen gezellig die boom optuigen. Waarom hebben ze bij de deur hun schoenen niet uitgedaan? Nu zit de hele grond onder de modder, en, wat ze ook niet gezegd hebben, ze hebben een hond bij zich en die stinkt, dat doen honden die nat zijn. De piek voor de Kerstboom breekt, maar scherven brengen geluk, zegt pa.

Pa wrijft zich in de handen, wat kunnen eenvoudige dingen toch gezellig zijn. Kinderen, gaan jullie nou fijn spelen met elkaar, maar dat willen ze niet. Ze willen patat of zoiets. Als eindelijk de kinderen in bed liggen, moet de ware gezelligheid toch komen. Maar Ies en Pim hebben eigenlijk een rot huwelijk, en Ies was ook liever thuis gebleven. Ze vragen pa om het adres van een goeie psychiater. De avond eindigt er mee, dat Ies Pim zo'n goed glas wijn naar zijn hoofd gooit.

Pa raadt hen aan het boek "Geen angst voor agressie" te lezen, dan hebben ze morgen ook iets te doen. Pa heeft het toevallig bij zich. En als dat niet helpt zijn er nog wel meer boeken op dit gebied. Het is te proberen en altijd goedkoper dan een psychiater. Pa kan dat uiteindelijk het beste weten.

De volgende morgen willen de kinderen naar huis. Ze vinden het een rot boerderij en moeder heeft ook al weer hoofdpijn. Naar de kerk zijn ze ook niet geweest, want waar laat je de hond en de kinderen? Op deze manier kun je makkelijk gek worden en dat is niet de bedoeling, want zelf gek zijn brengt geen geld in het laadje.

Dus, mensen, richting huis, en wij wensen jullie nog gezellige dagen en een gelukkig 1978. Laat nog eens wat van je horen!

Zwerftocht

Zijn blik dwaalt naar de wekker, die op een haveloos kastje naast een half lege fles wijn en enkele vuile glazen staat. "Kwart voor elf", zegt hij, half luid. Zuchtend stapt hij zijn bed uit en loopt naar een spiegel, die boven een smerige wasbak hangt. Met afgrijzen kijkt hij naar zijn ordeloze bos haar en zijn doffe, lusteloze ogen. Hij priemt met zijn wijsvinger naar zijn spiegelbeeld en zegt huilerig en met gespeelde wanhoop in zijn stem: "Lieve God, wat is er toch met je gebeurd, jongen? De feestdagen staan voor de deur en ..... o, dat is waar ook." Hij loopt haastig naar de deur van zijn kamer, doet die open en loert in het kale trappehuis: "Geen feestdag te zien", roept hij verontwaardigd. "Ze steken de draak met me.". Op dat moment hoort hij het geluid van sloffende, zich haastig verwijderende voetstappen beneden in het trappehuis. Snel doet hij de deur weer dicht. "Dat wijf heeft me weer staan afluisteren", mompelt hij, terwijl een plotselinge woede en een gevoel van schaamte om zijn kluchtige gedrag in hem opwellen. "Wat een lelijk oud wijfje", zegt hij ademloos tegen zijn spiegelbeeld, dat hoogrood is aangelopen, "om me zo geniepig af te luisteren, vind je niet? We moesten dat ouwe wijf haar streken eens afleren", vervolgt hij met doffe stem.

Dan wendt hij zich met een somber gezicht abrupt van de spiegel af. Hij kleedt zich aan, en even later verlaat hij het armoedige, verpauperde pand, waar hij een maand geleden zijn intrek heeft genomen. Hij mijdt zoveel mogelijk de drukke gedeelten van de stad en zo zwerft hij, door zijn mensenschuwheid gedirigeerd, kris-kras door de stad, tot hij in een stille buitenwijk verzeild raakt. Nu kan hij pas opgelucht ademhalen. Hij kijkt omhoog naar de grijze lucht. Vroeger als kind hield hij van de sombere ingekeerdheid van straten, huizen en daar boven de hoge, grijze wolken. In feite leeft hij nog steeds in het verleden, dat voor hem de verrukkelijke tuin van Eeden is geworden, waar zanderige beken stromen onder met wingerdranken begroeide boogbruggetjes, waar een kerzenboomgaard verrijst aan de rand van een rijzende en dalende bosweg, en waar de avondzon bloedrood schijnt door de geurende takken van dicht opeen staande dennebomen.

Maar de zware, bronzen deur van de tuin van Eeden is achter hem dicht gevallen en wat hij ook roept, er is niemand die hem open doet. Zelfs bij de meest listige argumenten, die hij maar bedenken kan, en waarbij hij steevast wijst op zijn onberispelijk gedrag in het verleden, wijkt de deur geen centimeter. Hij vergelijkt zich wel eens met Ahasverus, de wandelende Jood, of met de een of andere romantische schrijver uit het verleden. Hij is zelf namelijk ook begonnen met schrijven, en als het serene vlammetje van een godolamp brandt in hem de hoop, dat eens op de dui-zenden gezichten van mensen, die hem nu nog niet kennen, de weerschijs van zijn gloedvolle verhalen zal branden. Die verwachting maakt hem rusteloos en wakkert de zwerflust, die hem altijd in het bloed heeft gezeten, aan. Verre kusten heeft hij bezocht in de tijd, dat hij als matroos voer op een kustvaarder. Hij maakte kennis met merkwaardige mensen, die aan de andere kant van de aardbol woonden en er hun, in zijn ogen, bizarre bestaan leidden. Maar vaak stond hij, als de kust die hij had bezocht al lang weer achter de horizon was verdwenen, mijmerend aan dek, verzonken in een pijnlijke droom, omdat het geluk dat hij in dat verre land had menen aan te treffen, zich ook daar voor hem verscholen had. "Aanschouw mijn smartelijke Odyssee", had hij eens half luid en op dramatische toon geroepen, toen hij 's avonds op het achterdek naar het bruisende water keek, dat vermalen werd door de schroef van het schip.

Maar juist op dat moment ontwaarde hij boven zich de zwarte gedaante van de stuurman, die een ommeegang maakte op de opbouw en hij had zich met een verkrampd lachje over de reling gebogen. Ook nu doet zijn rusteloosheid hem steeds verder dwalen, de stad uit, en hij loopt een onafzienbaar landschap binnen van polders, weilanden en statige boerderijen, die als robuuste kroonjuwelen het omringende gebied beheersen. Zijn gedrukte stemming verlaat hem echter niet. Vanavond begint het Kerstfeest, maar voor hem heeft het feest haar luister verloren. Zijn mensenschuwheid maakt hem voor zijn gevoel tot een vreemde in de kerken, waar hij vroeger regelmatig kwam, en waar hij zich eens thuis voelde.

Tot de avond valt zwerft hij rond in het weerbarstige, stille landschap. Hij heeft dan het dorp bereikt, dat in feite niet meer is dan een langgerekte weg, waarop een stoet van boerderijen uitkomen. Voor één van de boerderijen blijft hij staan, omdat zijn oog getrokken wordt door een gloednieuwe R 5, die op het erf staat. "Prima wagentje", denkt Jan, "snel op de weg, akkuraat en nauwelijks zijwindgevoelig. Ik wou, dat hij van mij was, want ik ben hondsmoe en ik moet dat hele stuk nog terug naar de stad". Op dat moment rijdt een glanzend witte wagen het erf op. Een kale, ongeveer vijftientigjarige jongeman en een ongeveer veertigjarige oude, schralen man met een beheerst, arrogant gezicht stappen de wagen uit en lopen naar een zijdeur van de boerderij, die geopend wordt door een mollike, mooie vrouw, die het tweetal met een stralende glimlach begroet. "Dag Ies en Pim", hoort hij de vrouw met een blijde klank in haar stem zeggen. Dan gaat de deur achter hen dicht. Wie Ies en Pim zijn, zal Jan wel nooit weten. "Wat kan mij dat ook schelen", denkt hij grimmig als hij de terugweg aanvaardt door het nu donkerende land.

EINDE

B R I E V E N

L I E F E N L E E D

lantaarnpaal

Ik wil iets vertellen over m'n laatste periode dat ik opgenomen was en over het terugzijn in de maatschappij. De artikelen die ik wel eens lees gaan in hoofdzaak over de negatieve ervaringen in psychiatrische centra. Toch denk ik, dat zo de psychiatrische centra nog beangstigender worden voor de buitenwereld. Ik zelf zal nooit m'n uitspraak vergeten: "Wat? Naar een gekkenhuis? Nooit!". Toen ik langzamerhand opknapte, kreeg ik weer het verlangen naar een eigen plekje. Een kamer met eigen spulletjes. Tevens beangstigde me dat. Hoe zou het gaan, weer op kamers wonen? Hoe zou de hospita zijn en de mede-kamerbewoners? Hoe zou het lukken met het opbouwen van een nieuwe kennissenkring? Eigenlijk was ik er als de dood voor. Toch voelde ik, dat ik me op dat glibberige pad moest wagen. Ik had er genoeg van om opgenomen te zijn. Steeds verantwoording af te leggen voor alles wat je deed. Ik heb er nog steeds moeite mee, en dat zal nog wel een tijd duren. Maar oh wee, als ik er aan toegeef. Dan blijf je nergens. Aan 't begin bracht ik enkele middagen op m'n kamer door. Eerst viel 't wel mee, ja, ik had nog van alles te doen, schilderen, etc. Maar toen 't zo'n beetje was ingericht, zat ik daar. Af en toe kon 't alleen zitten me vreselijk beangstigen, al was ik ook ergens mee bezig, dan vluchtte ik maar gauw weer weg naar de kliniek, waar mensen om me heen waren. De laatste maanden van m'n opname had ik steeds meer de kliniek ontvlucht. Ik was het goed zat om steeds weer naar alle verdriet te luisteren. Steeds kreeg ik er meer moeite mee, hoewel ik dat moeilijk van mezelf kon aksepteren. Maar al te vaak merkte ik, dat ik dan zo ontzettend machteloos was en ben. Toch hoop ik, dat ik nooit vergeet dat er hele kleine dingen zijn die o zo belangrijk zijn: probeer te luisteren (al heb je geen antwoord); sla eens een arm om iemand heen (wat ik als ontzettend steunend en een gevoel van warmte ondervind); dat kleine kaartje, dat kleine bloeme-

the ('t gevoel, dat ze je toch nog niet vergeten zijn).

Tijdens m'n resocialisatie kreeg ik vaak het gevoel dat me niemand hielp. Een keer was ik toch wel zo teleurgesteld en baalde zo, dat ik in bed kroop. Na een kwartier daarin gelegen te hebben ben ik maar gauw opgestaan en vond 't belachelijk van mezelf. Dat bed loste toch niets op. Alleen maar piekeren en zodoende dat grote gat weer in gaan. Dat is een angst waar ik nog steeds moeite mee heb. Als ik me heel erg kloten voel, ga ik meestal fijne dingen doen. Een bos bloemen kopen, lekker eten, etc. Toch zal ik nooit de dag van m'n ontslag vergeten. Niemand die je afhaalt. De mensen uit je omgeving, die alles een beetje wantrouwend aanzien. Toch krijg ik af en toe ook vreselijk fijne complimenten, zoals eentje van mijn zusje: "Gō, ik heb nu echt weer een zus aan je!". Dat zijn ontzettend fijne stimulansen om door te zetten. De laatste tijd krijg ik ook steeds meer het gevoel alsof het allemaal helemaal niet gebeurd is, en kan ik me ontzettend blij voelen. Ik heb wel eens de neiging om 't uit te schreeuwen: "ik leef echt!". Als ik zin heb om een lantaarnpaal om te draaien, dan doe ik dat toch!

rot

In krant nr. 24 gaven jullie een berichtje over het zwartboek van de PAAZ in Tilburg. Het boek doet z'n naam eer aan, omdat al de 12 ex-kliënten een negatieve ervaring opgedaan hebben. Alleen ben ik wel van mening, dat mensen die er aan meegewerkt hebben, dat boekje ook eerst moeten krijgen. Dit schijnt niet helemaal te kloppen, het lijkt me niet leuk dat je verhalen de publiciteit ingaan zonder dat je ze eerst zelf krijgt!! Van één persoon weet ik, dat het rot op hem overkwam.

schaduw over Vogelenzang 2

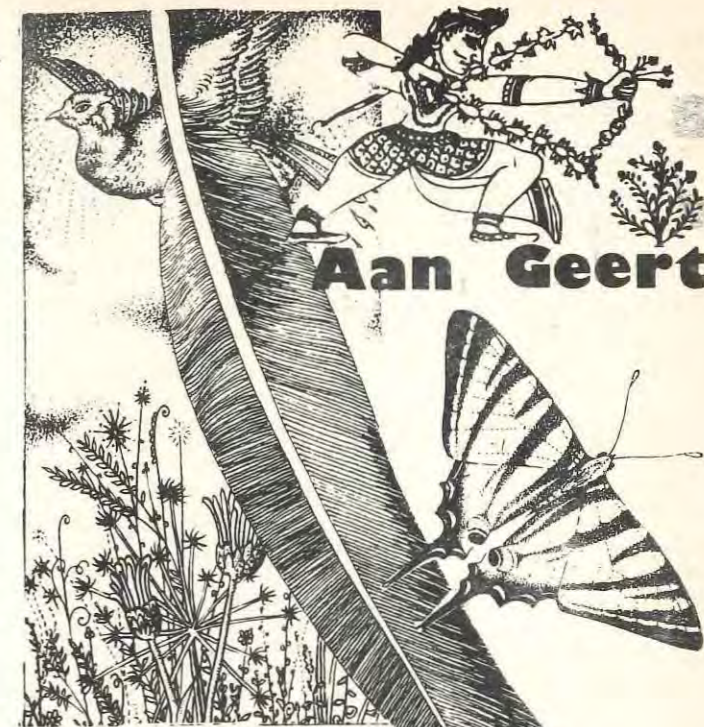
Na zowaar drie maanden ben ik er niet erg gelukkig mee dat in de "Gekken"krant van november de verpleging van "Vogelenzang" met naam en toenaam is vermeld! Toender-tijd was ik echter onder andere erg depressief het waren plotseling erg moeilijke dagen.

"Hoe denk ik er nu over?" Volgens mij toen 'n psychologische fout toen van de verpleging, en .... wie werkt kan fouten maken, iedereen, ik ook! Dit wil ik ze nu ook op deze wijze vergeven; zoals wij medebewoners of medepatiënten elkaar dikwijls vergeven; en waarom hen dan niet? Het kan ook nog 'n "psychologische stunt" geweest zijn om "duidelijkheid" te verkrijgen of ik inderdaad wel zo aan stabiliteit heb gewonnen om van de alcohol af te kunnen blijven. Voor een verpleegkundige lijkt mij dit dan een hele moeilijke opdracht om die te moeten uitvoeren tegenover een patiënt. Wederzijds is dit verre van prettig; maar om nog even op het vergeven terug te komen: ook verpleegkundigen hebben hun goeie kanten, en is het dus wel erg menselijk om ook voor hun eventuele fouten open te staan!

Het leven is zo kort, en we hebben beroerdigheid genoeg; dus laten we elkaar vergeven als er op een of andere manier iets mis gaat. In de maatschappij zijn we al genoeg gekraakt, en in een psychiatrisch ziekenhuis moeten wij daar niet aan meewerken. Hoewel men natuurlijk niet alles hoeft te slikken ook; bekijk 't even!

En met de verheugende mededeling, dat ik nog steeds vanaf de 14e juli 1977 nog geen druppel heb gedronken, hoop ik zo tegenover "Vogelenzang" het een en ander te hebben "rechtgezet".

En wat dat "DROOGZIN" betreft, wens mij er maar sterkte mee, want ik blijf uiterst waakzaam, tot in de kist, want zelf ken ik die Ben Nagtegaal van vroeger erg goed! Ik wens iedereen, vooral die in een ziekenhuis is opgenomen, veel sterkte, want ik dacht wel dat dit in deze krant ook wel zeker mag! De redactie dank ik dan nog hartelijk voor de plaatsing.

Aan Geert

Mijn ziel heeft veel verdriet
Om niet, om niet, ik weet
Ik voel een ondraaglijke pijn
En er is niemand, die hem kon helpen
...igen
...wou.

Het verdriet keert immer weer
En opnieuw is het oude, oude zeer
Moet iemand mij beklagen?
Alsof ik daarom zou vragen!!

Neen, dragen mijn kind, dragen,
Het zal je in je leven schragen!
Verdiep je maar in andermans verdriet;
Het kan groter zijn dan het jouwe, is
... het niet?

De schizofreen heeft behoefte aan warmte
... en tederheid
Krijgt hij het? O neen, o neen, tot mijn
... zeer grote spijt!
Hij vlucht in zijn irreële wereld
Daar is hij veilig, meent hij keer op
... keer.
Maar hoor, hoor, het verdriet keert weer,
... weer!

Kom aan mijn hart, hij kwetsbaar wezen
Mijn warmte en tederheid zullen je mis-
... schien niet genezen,
Maar je voelt wat ik je zeggen wil zonder
... woorden
Alleen een paar zachte fijne akkoorden.

De mensen hebben je niet lief omdat je
... wartaal spreekt, of daarom niet?
Maar weet, ik versta je in je irreële zijn,
En het doet pijn, pijn.

Gek, gek is immers het woord, dat wordt
... gebruikt,
En jij trekt je terug, besmuikt, besmuikt.

B-Ziekenhuis courant !

Weet U dat U veel mensen verdriet doet met Uw titel van de courant? Kijk, dat zit zo, pantserwagens, tanks en kanonnen hoort niet. Die fabrieken behoren werktuigen voor arbeiders te maken en de derde wereld en uitleg erbij. Tanks, kanonnen en pantserwagens en alle wapens zijn overbodig, dat komt van het zondigen tegen de tien geboden, 6 en 9 dan 7 en 8 en dat wordt 5, het leven is, daat en vermeerder je of U. Werken aan arbeidersmateriaal dat brengt vrede ploegmachines eggen, etc. en ook voor de derde wereld a.u.b.

De titel van de courant behoort te zijn B. Ziekenhuiscourant, dat zou de boogschutters een hoop plezier doen alstublieft, ik smeeek en ik vraag U vriendelijk. Het woordje gek is dom, geloof mij, er klopt niets van, het komt van ziektes as.

emancipatie

Ik heb een paar kleine woordjes over de "Gekken"krant nr. 24. Als je de vrouwelijke bladzijden zo eens doorneemt, dan vraag ik me af: de vrouwen zijn bezig met emancipatie, dus gelijkwaardig gezien te worden met de mannen.

Door nu een verschil te gaan maken in behandeling, die vrouwen dan moeten krijgen ten opzichte van de mannen, dat noem ik dan weer een beetje diskriminerend voor ons. De ervaringen, die vrouwen tegenkomen op sexueel terrein bij de psychiatrie gelden ook voor mannen. Wat denk je van door vrouwelijke mede-kliënten gevraagd te worden om met ze naar bed te gaan? Ik voelde me in elk geval wel voor blok gezet en een beetje aangerand!!

De kontakten met de vrouwelijke verpleging waren ook niet altijd zonder aantrekkingskracht. Die lieten ook wel eens merken, dat ze je graag mochten. Dan sta je ook niet in zo'n lekkere positie. Dat wil niet zeggen, dat ik het niet prettig vond om bij een verpleegster op bezoek te gaan of mee uit te gaan. Het gaf me wel een gevoel van als gelijkwaardig beschouwd te worden en "normaal".

opzegging

Met ingang van heden zeg ik mijn abonnement op de "Gekken"krant op. Zelf jarenlang patiënte geweest in verschillende inrichtingen, het laatst in de St.

Joseph, woon ik nu als genezen patiënte zelfstandig alleen op 'n eigen flat. Ik ben echter de tijd, dat ik in een psychiatrisch ziekenhuis zat, niet vergeten en sta ook altijd bereid om met raad en daad nog niet-genezen patiënten bij te staan. Mijns inziens is de "Gekken"krant hiermee, vooral de laatste tijd, niet op de goede weg. Vooral nummer 23 (het nummer vol met brieven van patiënten) vind ik gewoon vulgair. Er staat totaal niets opbouwends in, eventueel een artikel waar een patiënt zich aan op kan trekken en die zijn of haar genezing kan bevorderen.

eenzijdig

Ik lees met veel belangstelling de krant. Maak de boel maar wakker. Een nadeel is vaak, dat de berichten wat eenzijdig zijn. De goede dingen moeten ook naar voren komen. Dan wordt de krant leesbaar voor patiënten.

Mijn eerste opname was in 1964 in Schakenbosch te Leidschendam. Toen ik daar werd opgenomen, was mij beloofd dat ik niet geschokt zou worden. Dat is toch gebeurd, door dr. A. den Houting. Of zij het nog doet, is mij niet bekend. Zij werkt nu bij de gemeente Amsterdam. Zij is een vrouw, die zich volledig inzet voor haar werk.... Dat is op zichzelf te waarderen. Dat ze zo rechtlijnig en eigenzinnig is, heb je als patiënt niet door.

Door haar ben ik op het verkeerde spoor gekomen.

Een paar jaar later ben ik nog twee keer opgenomen geweest, in het St. Joris te Delft. Tot tweemaal toe werd het buiten mij om en tegen mijn wil in zo geregeld. Er is niemand thuis wezen kijken of het echt wel nodig was. Het beroerde is, dat je als patiënt het laatste aan het woord komt. Bij de opname wordt er eerst met je vorige arts gesproken en met je familie; en in dit geval met mijn man, die praat als een brugman. En hup, daar ga je dan weer, in het oude spoor, en de wind is al weer uit de zeilen genomen. Met de artsen van Joris wil ik eerst nog het een en ander uitpraten, om daarna zo eerlijk mogelijk en objectief een verslag te maken voor onze krant.

Een enorme angst heb ik er van over gehouden, alleen al het feit dat je er zo weer in zit.

Als je er eenmaal in geweest bent, zit je er zo weer in.

ANGSTVALLIGE OPENHEID

In het voorlaatste nummer van de krant (24) werd reeds melding gemaakt van de activiteiten van de Kommissie Van Dijk. Officieel: Werkgroep Rechtspositie Patiënten in Psychiatrische Ziekenhuizen, ingesteld door ex-staatssecretaris Hendriks, met het doel onderzoek en aanbevelingen te doen over de rechten van mensen, die opgenomen zijn. De Kommissie Van Dijk heeft een voorlopig rapport uitgebracht, dat in nummer 24 is besproken. Op 20 januari j.l. was er een openbare hoorzitting in Den Haag over dit rapport. Aktiegroepen, die al vanaf de instelling van de Kommissie in 1975 hadden geprobeerd hun zegje te doen, werden nu eindelijk door de kommissieleden "gehoord". Het was een treurig schouwspel. Een lange rij kommissieleden achter een verhoogde, grijs beklede tafel, professor Van Dijk als een soort god in het midden. In de zaal aan de tafeltjes groepjes patiënten, hulpverleners en belangstellenden. Er waren 23 groeperingen, elk kreeg vijftien minuten spreektijd. Kommissie en aktiegroepen, alle met de beste bedoelingen gekomen en werkend aan hetzelfde doel. Toch bleek duidelijk, wie er de baas was. Iemand zei: "Het is een inrichtingssfeertje, je krijgt een kwartiertje om met de dokter te praten".

Behalve patiëntengroepen hadden ook instellingen als de Koninklijke Maatschappij ter Bevordering van de Geneeskunst enkele vreemde religieuze sekten het woord.

Veertien werkers- en patiëntengroepen, verenigd in de Werkgroep Krankzinnigenwet, begonnen als eerste met kritiek op het werk van de Kommissie. Er was gedurende twee jaar geen enkele openheid van zaken geweest, de Kommissie hield angstvallig de aktiegroepen buiten de deur. De werkgroep had bezwaar tegen het feit, dat de Kommissie hen vragen stelde en deze hun vragen niet wenste te beantwoorden.

Een vreemde situatie: een kommissie van belangrijke mensen werkt twee jaar aan een voorlopig rapport, een groot aantal aktiegroepen werkt al vijf jaar en heeft al tal van rapporten, brochures en kranten geproduceerd.

De verzamelde commentaren van deze groepen op het voorlopig rapport, gebundeld onder de naam "Gekkenrecht nog steeds geknecht"

is vier keer zo dik als het rapport zelf. Zo is er de Coornhert Liga b.v., die de kommissie voorstelt een plan ter wettelijke regeling van de rechtspositie van patiënten in hun rapport op te nemen. Hiertoe doet de Coornhert Liga zelf een gedetailleerd voorstel.

De Opiniegroep Wolfheze gaat nader in op het chronisch gebruik van medicijnen, door de Kommissie slechts summier genoemd.

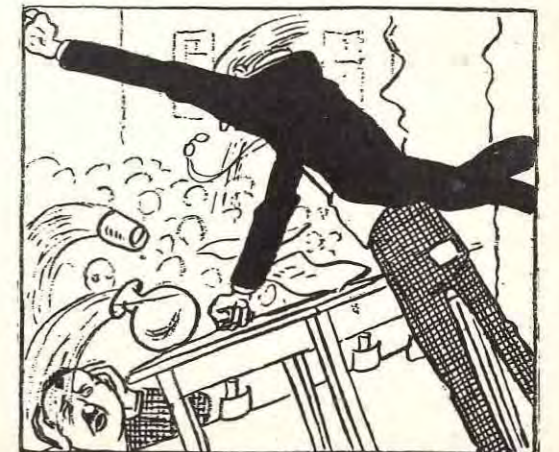
Release Den Haag doet een poging de door hen gehouden enquête onder opgenomen patiënten te vergelijken met de soortgelijke enquête die de Kommissie zelf houdt. De laatste komt er slecht van af.

Release Haarlem, de Cliëntenbond en enkele patiëntenraden geven elk uitgebreide commentaren.

Wij van de "Gekken"krant vonden het niet nodig te spreken. Ten eerste hebben we onze mening al in de krant gegeven. Ten tweede is het een onduidelijke en langzaamwerkende kommissie, en het is nog maar de vraag of zij tot aanbevelingen kunnen komen. Tenslotte is er dan nog geen enkele zekerheid wat de regering met de resultaten van de Kommissie zal doen.

Aan de aktiegroepen is tenslotte door de Kommissie Van Dijk nog meer diskussiedagen beloofd. Goed onthouden!

"Gekkenrecht nog steeds geknecht" is te bestellen bij Release Haarlem. f 3,-- storten op giro 2176536, ten name van penningmeester Release Haarlem, onder vermelding van de titel.

ONWETTIG

21 oktober 1977 verscheen in de Staatscourant het "Besluit normen en algemene voorwaarden voor erkenning van ziekenhuizen". Als je als inrichting ziekenfondsverzekerd en AWBZ-klanten wilt behandelen, moet je door de Minister van Volksgezondheid erkend worden. Dat gebeurt, als je voldoet aan bepaalde voorwaarden. Zo wordt uitdrukkelijk bepaald in dat Besluit:

- dat "de inrichting er zorg voor draagt dat de privacy van de patiënt zoveel mogelijk in acht wordt genomen" (7.2);
- dat "de inrichting er zorg voor draagt dat de patiënt in beginsel als mondig wordt benaderd alsmede dat een regeling voor een onafhankelijke behandeling van diens klachten tot stand komt" (7.6).

De Werkgroep 200 in Amersfoort heeft trouwens een goed idee voor zo'n onafhankelijke behandeling van patiëntenklachten: een patiënten-geschillen-kommissie.

Voldoet Uw inrichting aan het Ministerieel Besluit? Hebt U privacy? Wordt U als mondig benaderd? Worden Uw klachten door een onafhankelijke instantie behandeld? Zo nee, dan bevindt U zich in een onwettige inrichting, en wordt het tijd dat U de Inspekteur van Volksgezondheid een brief schrijft. En ons. Want je weet natuurlijk nooit, wat zo'n inspekteur met zo'n brief doet.

VOOR BIJ DE KACHEL

Van een trouwe korrespondent, die zich "een ongeneselijke gek, die onder meer aan godsdienstwaan-zinnigheid lijdt" noemt, ontvingen wij een zelfgemaakt boekwerkje (72 pag.), waarin aan de hand van de bijbel een analyse gemaakt wordt van allerhande problemen, zoals:

- waarom liep Adam naakt in het paradijs rond?
  - wie was er eerder, de kip of het ei?
  - wat zijn de "leev-, gedrags-reegels"?
- Te bestellen bij F.J. Winterwerp, CB-RPI, Boschdijk 771, Eindhoven.

Tevens beschikken wij, dank zij een andere korrespondent, over een tamelijk volledig knipselarchief over het Nollen-syndikaat. Onze dank, wij hebben er veel plezier aan gehad.

VERMIST

In de psychiatrische inrichting "Oud-Rosenburg" te Den Haag werden in het verleden op een wonderlijke wijze de eigendommen van de patiënten "beheerd" door een personeelslid. Klachten over het verdwijnen van soms waardevolle sieraden en het in-respektievelijk achterhouden van geld leverden zelden enig resultaat op.

Onlangs is dit personeelslid plotseling "vertrokken" en nu is een behoorlijk aantal eigendommen van patiënten en oud-patiënten te voorschijn gekomen, die inmiddels zijn gesorteerd en veilig gesteld. Maar hoe vindt men ooit de eigenaressen respectievelijk eigenaars?

Daarom deze oproep! Een eider, die ooit in "Oud-Rosenburg" verpleegd is geweest of wordt, of er familie heeft of heeft gehad en eigendommen mist, kan hierover inlichtingen verkrijgen bij de administratie van "Oud-Rosenburg", Oude Haagweg, 's-Gravenhage, tel.: 070-254177. Geef duidelijk aan wat U mist en beschrijf het, voorzover mogelijk.

de ekster

Er is een adressenboekje uitgekomen van zelfhulpgroepen, die voor Tilburg en omgeving van belang zijn. Dit boekje is te krijgen via de vrijwilligerscentrale Tilburg, Spoorlaan 320, tel.: 013-434572/433584.

Vrouwen bellen vrouwen te Eindhoven: 040-446141, dinsdagmorgen en vrijdagmorgen 09.00 - 12.00 uur; woensdagavond en vrijdagavond 20.00 - 23.00 uur. Postbus 2044, Eindhoven.

Er is een vereniging opgericht voor recht en persoonlijke vrijheid in de gezondheidszorg. Een vereniging voor gebruikers en werkers. Meer informatie kunt U aanvragen bij het sekretariaat, M.H. Tromplaan 178, Oegstgeest, tel.: 071-155713.

HELP

JAC Den Bosch was tot voor kort een onderdeel van de Stichting Jeugd- en Jongerenwerk. Maar in juni werden alle JAC-medewerkers ontslagen! Waarom? Onder andere omdat het JAC vond dat de medewerkers samen met de hulpvragers beslissingen moesten kunnen nemen over de gang van zaken op het JAC.

"Veel problemen hebben te maken met de maatschappijstructuur. Telkens één persoon met zo'n probleem helpen en de maatschappelijke oorzaken verder ongemoeid laten heeft weinig zin. Er zijn nu eenmaal veel problemen die ontstaan omdat er in onze maatschappij kennis, geld en macht oneerlijk verdeeld zijn. Wij willen dat de mensen meer te vertellen krijgen en doen over en aan hun eigen leven. Daarvoor is het nodig dat wij zelf kunnen meebeoordelen in zaken, die voor ons van belang zijn."

Nou, dat kon dus niet, zei de Stichting. Nu is het JAC zelfstandig. Maar ..... zonder geld. Want de gemeente Den Bosch heeft de JAC-subsidie 1977 en 1978 stopgezet, omdat ze niet weten aan wie ze dat geld nu moeten geven: aan het JAC of aan de Stichting.

STEUN HET JAC IN ZIJN STRIJD VOOR ZELFSTANDIGHEID EN SUBSIDIE.

Bel 073-135965, of stort geld op postgiro 2125652 t.n.v. A. v.d. Berg, Steunfonds JAC, Den Bosch.

OPROEP

Ik ben verscheidene malen opgenomen geweest in P.Z.

Sinds enkele jaren woon ik in Waalwijk. Ik ben een meisje van 26 jaar en zoek een vriendin. Ik houd van platen draaien en opnemen, wandelen, fietsen en praten. Wie zou er met mij contact op willen nemen?

VAST EN ZEKER

Onlangs stond er een oproep over het verlies van rechten en verzekeringen. Ik vind dat het verplicht gesteld moet worden, dat de patiënten vooral bij de zogenaamde vrijwillige opname een juiste voorlichting krijgen over de rechten, die zij door de opname verliezen. Ik zal er een paar noemen:

1. Men mag niet meer naar alle landen emigreren.
2. Men komt niet meer in aanmerking voor een overheidsfunctie.
3. Bij scheiding krijgt men praktisch nooit de kinderen toegewezen.
4. Het is moeilijk woongelegenheden te vinden.
5. Men kan geen verzekeringen meer afsluiten.

Het laatste wil ik even toelichten: onze levensverzekering was aan de lage kant, maar omdat de inkasseerder familie was, wist hij dat mijn man hartpatiënt was. Dit ging dus niet door. Ik vroeg toen bij de Levensverzekering Utrecht voor mij een verzekering af te sluiten, bij dezelfde inkasseerder. Dit is 5 jaar geleden. Dit ging niet, omdat ik een half jaar verpleegd ben in een psychiatrisch ziekenhuis.

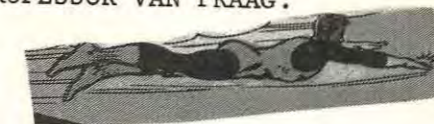
Misschien zijn er mensen, die dit lijstje met onrechtvaardigheden nog verder kunnen aanvullen. U raakt misschien bij "een juiste" behandeling een probleem kwijt. Maar er komen er zo heel wat terug.

Er moet nodig actie worden gevoerd tegen HERSENCHIRURGIE.

Wie doet mee?

Wie kan helpen met informatie over:

- hersenchirurgie in Nederland
- hersenchirurgie in het Academisch Ziekenhuis Groningen
- Hersenchirurgie in het Academisch Ziekenhuis Utrecht
- de paus van de hersenchirurgie PROFESSOR VAN PRAAG.

Wie is opgenomen geweest in het REFAJA-ziekenhuis in Dordrecht? Wij hoorden dat dokter HEEREMA daar o.a. nog regelmatig shocks toedient. Wie is door hem geshockt en schrijft ons?

ALLERLEI.

FORT VAN SJAKOO

In één van de laatste nog overeind staande panden in de Jodenbreestraat (aan de rand van het Waterlooplein) is een boekhandel geopend met een schat aan materiaal over gekkenbewegingen, buurt-aktiegroepen en allerlei andere kritische onderwerpen. Om van te watertanden voor aktievoerders en skriptieschrijvers. Ze verkopen ook alle nog beschikbare gekkenkranten.

Lasso's - cowboys - vliegenmeppers

Loop toch op gezondheidskleppers

Beste redactie, ik wil erop attent maken, dat in psychiatrische ziekenhuizen en sociale werkplaats te weinig wordt gelet op voetverzorging.

Ik heb op de geriatische afdeling voor chronische patiënten de voeten van de dames gezien. Het was een nachtmerrie. Grote wonden, die elke dag verbonden moesten worden, en die niet meer beter werden. Dus deze oudjes konden niet meer of nauwelijks lopen. Beste mensen, gebruik elke mogelijkheid om te wandelen en loop op gezondheidssandalen met een ingebouwd voetbed. Ik merk het zelf. Eerst droeg ik die sandalen helemaal passief. Nu gebruik ik m'n tenen bij elke stap die ik doe. Dat stimuleert ook de bloedsomloop in je voet. Daardoor krijg ik ook niet zulke koude voeten of wintervoeten en ik loop weer vrolijk 4 uur achterelkaar.

hoofdinspectie

Op 20 januari 1978 was de werkgroep Dag van de Psychiatrie aanwezig in het Congresgebouw te Den Haag tijdens de hoorzitting van de Kommissie Van Dijk om de daar aanwezige groeperingen attent te maken op de komende Dag van de Psychiatrie, door middel van het verspreiden van informatiemateriaal en het verkopen van affiches en stickers. Van onze aanwezigheid in Den Haag hebben we meteen maar gebruik gemaakt om de Hoofdinspectie van de Geestelijke Volksgezondheid in Leidschendam officieel op de hoogte te brengen van onze activiteiten in februari. Dankzij het uitvallen van een vergadering was de hoofdinspectrice, mevrouw Verhagen, in staat een delegatie van ons te ontvangen en konden we haar het doel van de komende twee themadagen uiteenzetten. Behalve over het doel van deze themadagen hebben we gesproken over de geldtekorten in de ambulante zorg en het slechte functioneren daarvan en over de wenselijkheid van onafhankelijke raads/ombudsmannen binnen de inrichting. Ons bliksembezoek sloten wij af door het brutaal opplakken van enkele stickers in de liften van het gebouw van de hoofdinspectie en op het karretje van de theejuffrouw.

MOEDER NATUUR

Ik heb een vriend die naast mij staat
Als ik sta voor de maan
kijkt hij me lachend aan.
Als ik sta voor de zon
zie ik een bron van stralen
die in kracht en pracht op mij dalen.
Als ik zie die zonnegod
komt er maar één gedachte in mij op:
zijn met moeder natuur.

ZOMER EN WINTER

Er was eens een koning
die had een troon
en die droeg een wijde mantel
zo wonderschoon
en bedekte daarmee
de bomen en planten.
Toen begon de koning aan het peinzen
Hoe de aarde zou herrijzen.
Zijn vrouw besteedde de troon.
Zij droeg een kleed vol bloemen.
Namen te veel om op te noemen.

REGISTRATIE

Ik ben onlangs uit een psychiatrische inrichting ontslagen en vroeg toen, of ik mijn dossier mocht zien. Dat werd geweigerd, ik weet niet waarom. Ik heb toen een brief gestuurd naar:

Hoofdinspecteur voor de geestelijke volksgezondheid
Dr. Reijersstraat 8
Leidschendam.

Reeds enkele weken later ontving ik een brief van de plaatsvervangend hoofdinspecteur, de psychiater W.J. Hardeman. Nadat ik mijn naam, geboortedatum, geboorteplaats, tijd en plaats van psychiatrische opname had meegedeeld, kreeg ik de toezegging dat konform de beschikking "Bescherming persoonlijke levenssfeer" ik mijn gegevens ter inzage kon krijgen. Voordat het zover was moest ik mij legitimeren bij de regionaal geneeskundig inspecteur voor de geestelijke volksgezondheid in mijn provincie-hoofdplaats. Legitimatie was natuurlijk nodig, want anders zou je ook van een ander kunnen vragen en krijgen. Nadat ik bij de regionaal inspecteur was geweest, kreeg ik van de hoofdinspecteur, Dr. H.J.A. Verhagen, een brief met gegevens, die over mij in de patiëntenregistratie waren opgenomen:

1. geboortegemeente	9. kerkgenootschap
2. geboortedatum	10. beroep
3. geslacht	11. juridische situatie
4. verzorgend instituut	12. doel inschrijving
5. datum inschrijving	13. diagnose
6. gemeente van inwoning	14. datum uitschrijving
7. burgerlijke stand	15. therapieën
8. nationaliteit	16. toekomstige behandelende instantie

Misschien zijn er (ex-)patiënten, die ook nieuwsgierig zijn naar hun ziekte. Als je weet, wat je hebt, kun je daar boeken over gaan lezen. Ik begrijp niet, waarom de dokter die gegevens niet aan mij wilde geven, terwijl je daar recht op hebt. Als jullie de dokter gelijk geven en het gevaarlijk vinden om mensen de weg te wijzen, gooi dan dit hele verhaal maar in de prullebak."

patiënt